MUHTASARI WA TAARIFA YA ATHARI ZA MAZINGIRA

(a) Kichwa cha Habari:

"Taarifa ya Athari za Mazingira kwa ajili ya Upanuzi wa Vihenge vya Hifadhi ya Nafaka katika Kiwanja Na. 92 Block J, Mtaa wa Ipanga, Kata ya Ichenjezya, Wilaya ya Mbozi, Mkoa wa Songwe"

(b) Mtoa Maombi:

WAKALA WA TAIFA WA HIFADHI YA CHAKULA (NFRA) Chang'ombe, Kiwanja Na. 35, Barabara ya Mbozi S.L.P 5384, Dar es Salaam, Tanzania Simu: +255 22 2862134; Faksi: +255 22 2864069 Barua pepe: info@nfra.go.tz.com Tovuti: www.nfra.go.tz

(c) Wataalamu Waliofanya Tathmini ya Athari za Mazingira (EIA):

ENVIROPLANNERS LIMITED Barabara ya Polisi Mabatini; Kiwanja Na. 55 Block 44, Kijitonyama S.L.P 33151, Dar es Salaam, Tanzania Simu: +255 713 440 134; 0763 440134 Barua pepe: enviroplanners.limited@gmail.com Tovuti: www.enviroplannerstz.com

(i) Historia na Sababu za Mradi

Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula (NFRA) ni Taasisi ya Umma iliyoanzishwa chini ya Sheria ya Wakala za Utendaji Na. 30 ya mwaka 1997 na kuanza rasmi tarehe 1 Julai, 2008 kama Wakala wa Utendaji chini ya Wizara ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi.

Lengo kuu la NFRA ni kukabiliana na dharura za chakula nchini kwa mahitaji ya baada ya majanga na kuboresha ufanisi wa usimamizi wa hifadhi ya nafaka. Hivyo, Wakala umeanzishwa ili kutekeleza majukumu makuu matatu yafuatayo:

- Kununua, kuhifadhi, na kutoa akiba ya chakula ili kukabiliana na majanga
- Kuchakata na kutoa nafaka sokoni ili kuleta utulivu wa upatikanaji wa chakula
- Kuuza bidhaa za chakula na kuzalisha mapato

Kwa hivyo, jukumu kuu la Wakala ni kununua akiba ya chakula, kuhifadhi, kuchakata, na kujibu haraka mahitaji ya upungufu wa chakula nchini. Tangu kuanzishwa kwake, Wakala umekuwa ukitekeleza majukumu kwa mafanikio kwa kuhakikisha ununuzi wa nafaka kutoka kwa wakulima kwa wakati na kujibu kwa wakati mahitaji ya upungufu wa chakula nchini. NFRA imekuwa kimbilio la mwisho kwa wakulima wengi wakati wa msimu wa ununuzi wa nafaka. Zaidi ya hayo, Wakala umefanikiwa kuhifadhi nafaka kwa miaka kadhaa huku ukizingatia viwango vya ubora, ambavyo vinawawezesha Watanzania kufurahia chakula bora kinachotolewa na NFRA.

NFRA inafanya kazi katika mikoa yote ya Tanzania Bara ikiwa na ofisi za kanda saba zilizoko kimkakati katika Arusha, Kipawa, Dodoma, Makambako, Shinyanga, Songea, na Sumbawanga. Kila ofisi ya kanda inahudumia angalau mkoa mmoja, hivyo idadi ya mikoa

inayohudumiwa na ofisi za kanda inatofautiana kwa ukubwa na idadi ya watu, na pia uwezo wa uzalishaji wa nafaka. Serikali hivi karibuni imebadilisha muundo wa mikoa ya utawala nchini na kuunda mkoa mmoja zaidi, hivyo kufanya jumla ya mikoa kuwa 26 Tanzania Bara. Kila kanda ina vifaa kadhaa vya kuhifadhi nafaka, na kwa jumla, NFRA inamiliki maghala 33 yenye uwezo wa kuhifadhi tani 246,000 za nafaka.

Changamoto kubwa inayokabili NFRA ni uhaba wa uwezo wa kuhifadhi na miundombinu. Katika vijiji vingi ambavyo NFRA hununua nafaka, miundombinu ya soko haijitoshelezi, jambo ambalo linazuia zoezi zima la ununuzi, usafirishaji, na uhifadhi wa chakula. Hivyo basi, imekuwa muhimu kwa NFRA kuongeza uwezo wake wa kuhifadhi ili kukabiliana na dharura za chakula nchini na kuboresha ufanisi wa usimamizi wa hifadhi ya nafaka.

Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imepokea mkopo wa masharti nafuu kutoka Poland kwa ajili ya kugharamia Mradi wa Kuongeza Uwezo wa Hifadhi ya Nafaka (SCEP). NFRA inapendekeza kupanua uwezo wa hifadhi katika eneo lake la Mbozi, ambalo liko chini ya Kanda ya Makambako ya NFRA. Hivi sasa, eneo hilo lina maghala yenye uwezo wa kuhifadhi tani 17,000. Upanuzi unaopendekezwa utahusisha ujenzi wa vihenge sita vyenye jumla ya uwezo wa kuhifadhi tani 20,000. Inatarajiwa kuwa, mwisho wa mradi, eneo la Mbozi litakuwa na uwezo wa kuhifadhi tani 37,000. Gharama ya uwekezaji katika eneo la hifadhi la Mbozi inakadiriwa kuwa USD 5,353,257.20.

(ii) Maelezo Mafupi ya Mazingira ya Mradi

Eneo la Mbozi liko katika Latitudo 9º07' Kusini mwa Ikweta na Longitudo 32º56' Mashariki ya Greenwich Meridian. Eneo hili liko takriban mita 1,569 juu ya usawa wa bahari. Vwawa (Mbozi) iko umbali wa takriban kilomita 891 kutoka Dar es Salaam. Kituo cha reli cha Vwawa kipo karibu na eneo hili na kinaweza kutumika kwa usafirishaji wa bidhaa na huduma. Kiwanja kina jumla ya eneo la mita za mraba 53,691.

Hivi sasa, eneo la mradi wa Mbozi lina maghala moja la Kijapani lenye uwezo wa kuhifadhi tani 6,000, ghala moja la Kiitaliano lenye uwezo wa kuhifadhi tani 4,000, maghala mawili ya bati yenye uwezo wa kuhifadhi tani 1,000 kila moja, ghala moja linaloendelea kujengwa ambalo litakuwa na uwezo wa kuhifadhi tani 5,000, sakafu moja ya kuhifadhi wazi, jengo la ofisi, na transfoma.

Eneo la mradi lina ardhi tambarare, lenye mwinuko wa chini wa chini ya 0.002 (0.2%) kuelekea kaskazini mwa eneo hilo, na mitaro midogo ya maji ya mvua. Aina kuu ya udongo katika eneo la mradi ni rangi ya kijivu na ina muundo unaotofautiana kutoka loamu hadi udongo wa mfinyanzi. Eneo hili limefunikwa na mimea hasa nyasi upande wa mashariki na miti michache iliyopandwa kwenye mipaka. Aina za miti ni pamoja na migomba, misedar, maembe, na mimea ya mapambo karibu na lango la kuingilia. Hakuna wanyama au spishi zilizoko hatarini zilizobainishwa katika eneo la mradi.

Eneo la Mbozi limetengwa kwa ajili ya shughuli za viwanda. Upande wa magharibi, linapakana na reli ya TAZARA na kituo cha reli, wakati upande wa kaskazini, mashariki, na kusini linapakana na makazi ya wananchi.

(iii) Wadau na Ushiriki Wao katika Mchakato wa EIA

Wadau walibainishwa kulingana na nafasi na umuhimu wao katika ujenzi unaopendekezwa wa vihenge vya kuhifadhi nafaka na miundombinu yake. Wadau wengi kama vile mamlaka kuu na za mitaa ambazo zinaweza kuwa na maslahi maalum katika mradi zilibainishwa kabla, wakati wadau wengine walijitokeza wakati wa utafiti. Wadau hawa ni pamoja na:

- Wizara ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi
- Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi (MLHSD)
- Taasisi ya Utafiti wa Viuatilifu Tanzania (TPRI)
- Mamlaka ya Chakula na Dawa Tanzania (TFDA)
- Wakala wa Usalama na Afya Mahali pa Kazi (OSHA)
- Halmashauri ya Wilaya ya Mbozi
- Mamlaka ya Mji Mdogo wa Vwawa
- Viongozi wa jamii wa kata ya Ichenjezya

Utafiti ulitumia mbinu mbalimbali za ushirikishwaji kama vile mahojiano, majadiliano ya ana kwa ana, na majadiliano ya vikundi. Ushauri ulifanywa kwanza na mwakilishi wa NFRA ili kupata maelezo ya shughuli zinazopendekezwa. Wadau walioshirikishwa walifahamishwa kuhusu mradi unaopendekezwa na kuombwa kutoa maoni yao kwa mshauri.

(iv) Matokeo ya Ushauri wa Umma

Kwa ujumla, maoni ya wadau mbalimbali yanaunga mkono uendelezaji wa mradi unaopendekezwa katika kata ya Ichenjezya, kwani mradi utasaidia kuongeza mapato kutokana na ushuru na kodi kwa mamlaka za serikali za mitaa. Masuala makuu yaliyotolewa ni pamoja na:

- Usimamizi wa taka, hasa vyombo vya kemikali vilivyo tupu
- Uchafuzi wa hewa
- Hatari za kiafya kwa wafanyakazi na jamii iliyo karibu
- Uchafuzi wa maji

(v) Athari Kuu Muhimu

Kuna athari chanya na hasi zinazohusiana na mradi unaopendekezwa. Athari chanya muhimu ni pamoja na:

- Kuongezeka kwa uwezo wa kuhifadhi wa Ghala la NFRA Mbozi
- Kuboresha uwezo wa NFRA katika soko la ndani na nje la nafaka kwa wakulima na wajasiriamali wengine
- Kuongezeka kwa fursa za ajira wakati wa ujenzi na uendeshaji
- Manufaa kwa wazalishaji na wasambazaji wa vifaa vya ujenzi

Athari hasi muhimu ni pamoja na:

- Mabadiliko ya mandhari ya eneo
- Mmomonyoko wa udongo kutokana na ukosefu wa kujaza na kufunika vizuri
- Hatari za kiafya kwa wafanyakazi na watumiaji kutokana na uendeshaji duni wa miundombinu
- Kupoteza thamani ya mandhari ya eneo
- Uchafuzi wa kelele kutokana na harakati za vifaa vya ujenzi
- Uchafuzi wa hewa kutokana na vumbi na moshi kutoka kwa vifaa vya uchimbaji
- Athari za afya na usalama kazini wakati wa ujenzi na uendeshaji
- Kuenea kwa UKIMWI na magonjwa ya zinaa kutokana na mwingiliano wa kijamii
- Upotevu wa mali/maisha au majeraha kutokana na mlipuko wa moto

(vi) Mbadala wa Mradi

Uchaguzi wa eneo la mradi umezingatiwa kwa kuzingatia mambo kadhaa yafuatayo:

- Upatikanaji wa eneo mbadala: Kwa kuwa mtoa maombi ana eneo moja tu, kutathmini maeneo mbadala haikuwa muhimu.
- Teknolojia na vifaa tofauti vya ujenzi
- Upatikanaji: Eneo lazima liwe karibu na barabara kuu au angalau eneo linaloweza kufikika kwa urahisi na magari.
- Mbadala wa kutotekeleza mradi: Huu haukuwa mbadala unaowezekana.

(vii) Mapendekezo na Mpango wa Kupunguza Athari

Hatua zifuatazo zinapendekezwa kuchukuliwa na mtoa maombi ili kupunguza athari hasi (halisi na zinazoonekana):

- **Awamu ya Uchaguzi wa Eneo**: Kuwahusisha wataalam wa mazingira, kusawazisha udongo wa juu, kupanda nyasi na miti, na kuepuka kuharibu mimea asilia.
- **Awamu ya Uundaji**: Kujumuisha mfumo wa mifereji ya maji unaofaa, kuhakikisha upatikanaji wa maji wa kutosha, na kudumisha matumizi ya nishati kwa ufanisi.
- **Awamu ya Ujenzi**: Kushughulikia vizuri taka za ujenzi, kupunguza uchafuzi wa kelele, kusimamia mmomonyoko wa udongo, na kuhakikisha hatua za usalama kazini zinachukuliwa.
- **Awamu ya Uendeshaji**: Kuhakikisha usimamizi mzuri wa taka, kudumisha matumizi bora ya nishati na maji, na kutoa hatua za kutosha za usalama na afya kwa wafanyakazi.

(viii) Mpango wa Usimamizi wa Mazingira na Jamii

EIS inaonesha muhtasari wa Mpango wa Usimamizi wa Mazingira na Jamii (ESMP). Sehemu kubwa ya jukumu la kila siku la kutekeleza sera ya mazingira na jamii ya mtoa maombi itasimamiwa kwa karibu na Afisa Udhibiti wa Mazingira wa mtoa maombi.

(ix) Mpango wa Ufuatiliaji na Ukaguzi

EIS inaonesha muhtasari wa Mpango wa Ufuatiliaji wa Mazingira (EMP), ambao utasaidia wadau kufuatilia (1) utekelezaji wa hatua za kupunguza athari zilizopendekezwa na (2) ufanisi wa hatua hizo. Mpango huo unaonyesha vigezo na mara za ufuatiliaji pamoja na mipango ya taasisi kwa ajili ya ukaguzi na ufuatiliaji.

(x) Uchambuzi wa Gharama na Faida

EIS inatoa tathmini ya mradi kwa kuzingatia athari hasi dhidi ya faida za kijamii na kiuchumi zitakazopatikana endapo mradi utatekelezwa. Uchambuzi wa gharama na faida za kimazingira unazingatia athari hasi dhidi ya chanya. Manufaa ya mradi, kwa upande wa kifedha na kijamii, ni makubwa. Vivyo hivyo, athari za kimazingira zinaweza kupunguzwa kwa kiasi kikubwa, na rasilimali za kifedha zinazohitajika kupunguza athari hasi, zikilinganishwa na uwekezaji unaohitajika, ni ndogo. EIS imeonyesha kuwa faida zinazidi gharama.

(xi) Uondoaji wa Mradi

Mpango wa awali wa uondoaji wa mradi umeandaliwa. Inatarajiwa kuwa uondoaji wa mradi utaanza miezi sita baada ya kufungwa na kuendelea kwa miezi sita. Ndani ya miezi sita ya kwanza, NFRA itachukua hesabu ya vipengele vyote vinavyohitaji kuondolewa au kutupwa. Hesabu hii itajumuisha rafu, miundombinu ya kubomolewa, na mashine zitakazotupwa. Njia ya utupaji na utambuzi wa wakandarasi halisi wa kubomoa itakamilishwa ndani ya kipindi hiki. Taarifa hii itasaidia katika kuandaa mpango wa mwisho wa uondoaji wa mradi kwa idhini ya NEMC. Hata hivyo, mpango ni kutumia eneo hili kwa madhumuni mengine.